

Smaastykker.

1.

Et spansk-nederlandsk Gesandtskab i Danmark 1594.

Ved C. F. Bricka.

I Aaret 1594, netop det Aar, hvortil man har ment at kunne henføre den nederlandske Republiks endelige Grundfæstelse¹⁾, gjordes fra spansk Side et Forsøg paa at komme den til Livs ved at faa Øresundet spærret for dens Handelsflaader. For at opnaa dette og andet afsendte Guvernøren i de spanske Nederlande, Ærkehertug Ernst, et Gesandtskab, bestaaende af Charles Greve af Egmont, Ferdinand Lopez de Villanova, Guvernør i Kerpen, og Lic. jur. Jehan Niekerke. Det skulde besøge flere Stater, særlig Danmark, men det opnaaede ikke sin Hensigt her, idet den danske Regering under det spændte Forhold, der længe havde bestaaet mellem det spanske Monarki og Danmark, ikke fandt sig foranlediget til saaledes at give efter for hin Magts Ønsker. Medens man hidtil har haft ret vidtløftige Oplysninger om dette Gesandtskab i et Brev fra Johan Maria Borch²⁾, dateret Kjøbenhavn

¹⁾ In 1594 was de Staat der Vereenigde Nederlanden voltooid. P. L. Muller, De Staat der Vereenigde Nederlanden in de jaren zijner wording. 1572—1594. Haarlem 1872. S. 536.

²⁾ Saaledes har han vel egentlig heddet, men i Reglen kaldes han Johan Marieborg, undertiden blot Johan Maria eller Johan Marin. Selv underskriver han sig (1584) Giouanmaria Borch, ligesom der i hans Segl staar Bogstaverne G. M. B., men mærkeligt er det, at selve det Aktstykke, hvorunder han har skrevet sit Navn paa den anførte Maade, begynder saaledes: Ich Johan Mariaborch.

7. Novbr. (gl. Stil) 1594, til Hollands Admiral van Warmont, der under et tidligere Ophold i Danmark havde vidst at knytte gode Forbindelser her, af hvilket Brev et Udtog alt længst har været tilgængeligt i Litteraturen¹⁾, er der i den nyeste Tid givet en Række andre Meddelelser om det af den belgiske Historiker Ch. Piot²⁾, indeholdende foruden forskjellige Aktstykker, saasom Instruktioner, Forslag, Svar fra den danske Regering o. s. v., en større latinsk Dagbog. Den er forfattet af Niekerke eller maaske snarere af en Mand, der har staaet ham nær. Da den indeholder et og andet Træk af nogen Interesse ogsaa udenfor de egentlige Underhandlingers Historie,

Allerede Aar 1562 forekommer han som Borger i Kjøbenhavn, uden at det vides, hvorfra han stammer, thi Werlauffs Angivelse (De hell. tre Kongers Kapel i Roskilde-Domkirke S. 54), at han er fra Danzig, er usandsynlig; snarere skulde man vel formode Nederlandene. 1584 blev han Rigets Herold, og endnu 20 Aar senere beklædte han denne Stilling. Han blev meget benyttet af den danske Regering snart som Sendebud snart som Kommissionær, og betydelige Pengesummer gik gennem hans Hænder. Blandt de Hverv, der vare ham overdragne, kan nævnes Bestillingen af Gravmonumentet over Frederik II. Ogsaa for egen Regning har han øjensynlig haft mange Forretninger i Udlandet, og selv Fiskerierne i det nordlige Norge faldt indenfor hans Virkekreds; han har derfor næppe ført nogen rolig Tilværelse. Jvfr. Nye Dsk. Mag. I. 52. VI. 167. Werlauff, anf. Skr. S. 54, 55. Friis, Saml. til Dansk Bygnings- og Kunsthist. S. 308. Friis, Frederik II's Gravmonument i Roskilde Domkirke. Kbh. 1877 (autogr.). S. 2—4, 11. Danske Saml. V. 144. Molbech, Christian IV's Breve I. 3. Norske Rigsregistr. II. 487, 490 f., 551. III. 724. Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872. S. 202. 1873—76. S. 213. De fleste Oplysninger om ham findes imidlertid i en Pakke Aktstykker, Passer, Kreditiver osv., som efter hans Død er indleveret til tyske Kancelli af hans Efterfølger i Heroldembedet, Klavs de Wale, og nu findes i Geh. Ark.

¹⁾ P. Bor, Vervolgh vande Nederlantsche Oorloghen. 4. Deel. 31. Boek. Fol. 80.

²⁾ Une mission diplomatique des Pays-Bas espagnols dans le nord de l'Europe en 1594, meddelt i: Compte rendu des séances de la Commission royale d'histoire. 4. Série. T. XI. Brux. 1883. S. 497—520.

skal her gives et kort Udtog af den. Det maa beklages, at den er udgiven i en temmelig uheldig Skikkelse, thi dens i og for sig næppe meget klassiske Sprog har ikke vundet i Tydelighed ved at blive forsynet med adskillige Trykfejl og med en ofte al Mening forstyrrende Interpunktion.

De tre Gesandter, som vare brudte op i Septbr. 1594 og fra det Brunsvigske havde sendt Bud til Statholderen Henrik Rantzau for at faa at vide, hvor de kunde træffe den danske Konge, kom 13. Oktbr.¹⁾ til Hamborg, hvor Byens Syndikus fortalte dem som sikkert, at hollandske Gesandter havde faaet Afslag paa Begjæringen om en dansk Prinsesse for Grev Morits af Nassau. 17. Oktbr. hentedes de ud fra Itzeho til Henrik Rantzaus prægtige Herresæde Breitenburg. Dets Ejermand foreviste dem dets mange Seværdigheder og glemte naturligvis ikke at føre dem ind i sit kostbare Bibliothek²⁾. Han lod dem se Gaver, som han havde modtaget fra Kejsere, Kardinaler og en Mængde tyske og italienske Fyrster, og naar Dagbogen her indskyder den Bemærkning, at kun Spaniens Konge og Guvernøren over de spanske Nederlande syntes at mangle blandt Giverne, kan man ikke godt afvise den Formodning, at denanfængelige Ejer har gjort, hvad der stod i hans Magt, for at vække netop denne Tanke hos sine Gjæster og derved mulig bane Vej for Afhjælpsningen af hin Mangel, som han sikkert selv har følt levende. Gesandterne satte ham imidlertid ind i Hensigten med deres Rejse og udbade sig hans Raad, og han gav dem ret godt Haab og lovede sin Bistand, for saa vidt han kunde yde nogen; han vilde medgive dem Anbefalingsbreve til de vigtigste Statsmænd i Danmark, og hans Søn Brejde skulde tage sig af dem der. Det var derfor ikke mere end rimeligt, at de til Gjengjæld lovede ham deres Hjælp, da han, i øvrigt paa en meget høflig Maade, klagede over den

¹⁾ Dagbogen bruger stadig den ny Stil. Det fremgaar til Evidens deraf, at den siger, at 25. Novbr. var en Fredag.

²⁾ Jvfr. om dette Zeitschr. der Gesellsch. f. Schlesw.-Holst.-Lauenb. Gesch. XI. 69 ff. XII. 192 ff. XIV. 305 ff.

Uret, der var tilføjet ham af Antwerpens Borgere¹⁾. Ved Maaltidet, hvori et Par af hans Svigersønner²⁾ og nogle andre holstenske Adelsmænd deltog, bleve de fremmede Gjæster behandlede meget forekomment, og da Værten mærkede, at de ikke ønskede at drikke over Evne, nødte man dem heller ikke til at drikke mere, end de kunde taale. Næste Dag lod han dem føre tilbage til Itzeho.

20. Oktbr. havde de Audiens paa Gottorp hos Hertug Johan Adolf. Ved Frokosten paa Slottet, hvor man gik dygtig løs paa Drikkevarerne, tiltrak af de tilstedeværende især den gamle Bertram Pogwisch sig som Katholik deres Opmærksomhed og faar den Ros, at han syntes at være den eneste, som forstod sig paa Religionssager³⁾. Frokosten trak sent ud, men forgjæves søgte Gesandterne ved Bønner at opnaa Tilladelse til at gaa hjem til deres, thi Dørene bleve aflaaede og Vindebroen hisset op, og næppe havde de rejst sig fra Bordet, før de maatte sætte sig til et nyt Maaltid, hvor det paa ny flød med Vin. De undgik dog ved List at drikke, og de holdt derfor tappert Stand, hvad der ikke gjaldt om alle Deltagerne i Selskabet. Natten tilbragte de paa Slottet, men da man den næste Morgen vilde begynde forfra igjen med Bordets Glæder, lagde Henrik Rantzau, som ogsaa havde været tilstede den foregaaende Dag, sig derimellem

¹⁾ Han havde en betydelig Sum Penge til gode i denne By, som han ikke kunde faa udbetalt.

²⁾ Næmlig Balthasar Ahlefeldt og M. Pletz. Hvem er denne sidste? Henrik Rantzaus Døtre vare gifte med Frederik Ahlefeldt, Bendix Ahlefeldt, Klavs Ahlefeldt, Kaj Rantzau og Balthasar Ahlefeldt. Dagbogen har taget fejl enten af Navnet eller af Stillingen som Svigersøn, man skulde næsten tro det sidste, thi der levede dengang virkelig en Martin Pletz. Det var en Tysker, som havde været Rektor og Slotspræst i Haderslev, og som 1593 blev Præst ved Domkirken i Slesvig, hvor han døde 1605 (Møller, *Cimbria* lit. II. 646 f. Rhode, *Haderslev-Amts Beskriv.* S. 237 f. Schröder, *Gesch. u. Beschreib. der Stadt Schleswig* S. 157. Jensen, *Versuch einer kirchl. Statistik des Herz. Schleswig* S. 1075. Lackmann, *Einleit. zur Schlesw.-Holstein. Historie* II. 101).

³⁾ *Inter alios solus sapere in religionis negotio videtur.*

og fik Gesandterne udfriede. Selv ledsagede han dem til deres Herberg i Byen og skiltes fra dem med en Fornylse af sit Tilbud om at yde dem al mulig Hjælp og med en Erklæring om, at han vilde have ledsaget dem lige til Kjøbenhavn, hvis ikke hans af Alder skrøbelige Helbred og den barske Aarstid havde holdt ham tilbage.

Da Gesandterne 23. Oktbr. nærmede sig Haderslev, modtoges de højtidelig af Lensmanden der, Gert Rantzau, en Søn af Statholderen. Hos ham traf de Svogeren Kaj Rantzau, der gjorde et aabent og ligefremt Indtryk paa dem. Han fortalte dem, at han ejede Jordegodser i Holsten og Ditmarsken, og at han udrustede Skibe, som drev Handel rundt om i Europa til Fordel for ham og andre Adelsmænd, ligesom han ogsaa gav en Skildring af Holstens Kyst som ganske blottet for Havne. Naturligvis har han hermed ikke talt om Ostkysten.

I Kolding bleve de paa Grund af Lensmandens¹⁾ Sygdom komplimenterede af en af hans undergivne. Nu gik Rejsen gennem Fyn til Nyborg, hvor de lode næsten alle deres Heste blive tilbage, og derfra over Bæltet til Korsør, som de naaede 28. Oktbr., og hvorfra de sendte Bud baade til Kjøbenhavn og Vordingborg, hvor den unge Konge opholdt sig paa Jagten, før at melde deres Ankomst og spørge om, hvor de kunde stedes for Kongen. Paa 14 Vogne førtes de og deres Følge gennem Sjælland, og 1. Novbr. drog de ind i Kjøbenhavn, hvor de fik Logis hos Enken efter Markus Hess²⁾.

De Mænd, som de mest omgikkes med i Kjøbenhavn, vare Anders Sinklar³⁾, en Skotte, som oprindelig havde været anbragt ved det skotske Hof, og som, efter hvad han selv sagde, havde

¹⁾ Kasper Markdanner.

²⁾ Markus Hess, som havde været Borgmester i Kjøbenhavn, døde 1590. Hans Enke, Margrethe Surbek, blev boende i hans store Gaard, der vendte ud til Kompagnistræde og Snaregade og jævnlig tjente som Herberg for fornemme fremmede (Nielsen, Kjøbenhavns Hist. og Beskriv. III. 184 f.). Om Betalingen til hende for disse Gesandters Ophold se Rentemestrenes Regnskab under 9. Juli 1595.

³⁾ Han var paa denne Tid Hofjunker (Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872. S. 136). Han døde 1625.

haft Hertugen af Guise til Opdrager, og Christian Barnekov, der havde set sig viden om i Verden, talte færdig Latin, Tysk, Fransk og Italiensk og ogsaa kunde noget Spansk, og som jævnlig fortalte om sine Rejser, især i Tyrkiet. Det hed sig, at Rigsraaderne Sten Brahe, Arild Hvitfeldt og Brejde Rantzau vare i Hovedstaden ved Gesandternes Ankomst, men at de strax ilede til Kongen for at holde Raadslagning. Et Par Dage efter vendte de imidlertid tilbage¹⁾. Det varede heller ikke længe, før der foregik en Forandring i den Maade, hvorpaa Gesandterne bleve behandlede: der blev sendt dem en Marskalk²⁾, Kjøgemestre, Skjænke, Sølvpopper, Køkke o. s. v., de spiste udelukkende paa Guld og Sølv, hver Dag sendtes der dem fra Slottet 3—4 Gange saa megen Mad og Drikke, som de behøvede, og Drabanter holdt Vagt ved Husets Indgang og i Spiseværelset.

8. Novbr. kom Kongen fra Frederiksborg til Kjøbenhavn. Gesandterne hørte fortælle, at han havde glædet sig over deres Komme og givet denne Følelse Luft paa en besynderlig Maade ved at danse om og opfordre Rigsraaderne til at drikke sig en Rus. Den følgende Dag skulde den højtidelige Audiens finde Sted, og tre Heste med Silkedækkener, indvævede med Guld og Sølv, og med vajende Fjerbuske sendtes til Gesandternes Herberg for at føre dem til Slottet; men de frabade sig denne Ære og tilbagelagde den korte Vej til Fods. De modtoges med Musik og førtes strax op til Kongen og hans Raader, nemlig Hak Ulfstand, Jørgen Rosenkrands, Christoffer Valkendorf³⁾, Sten Brahe, Brejde Rantzau, Arild Hvitfeldt og Kasper Paslich⁴⁾. Den opmærksomme og velvillige Maade, hvorpaa

¹⁾ 26. Oktbr. (5. Novbr. n. St.) fik Hak Ulfstand og Christoffer Valkendorf Befaling til snarest at indfinde sig i Kjøbenhavn i Anledning af de hispaniske Sendebuds Ankomst (Erslev, Aktstykker til Rigsraadets og Stendermodernes Hist. i Krist. IV's Tid I. 74).

²⁾ Saaledes maa vistnok domus præfectus oversættes her.

³⁾ Valkendorf skrives Navnet i Dagbogen, hvormed kan sammenholdes H. F. Rørdams Bemærkning i Dsk. Mag. 4 R. VI. 224.

⁴⁾ Kasper Paslich var ikke Rigsraad, men havde været, og var maaske endnu, ansat i tyske Kancelli (Rørdam, Kjøbenhavns Universitets

Kongen lyttede til Niekerkes tyske Tale, tiltalte Dagbogens Forfatter. Efter at der var holdt en kort Raadslagning mellem Kongen og hans Raader, besvarede Kasper Paslich Talen, og derpaa tog Niekerke igjen til Orde og bad meget undskyldt, at de Heste, som 5 Aar tilforn vare lovede Kongen af Danmark i den spanske Konges og Hertugen af Parmas Navn, endnu ikke vare komne, en Undskyldning, som satte Christian IV i synlig Forvirring, uden at det var de fremmede klart, om den hidrørte fra Vrede eller Undseelse. Imidlertid blev Løftet om, at Hestene nu skulde komme, modtaget med Tak, og dermed var Audiensen til Ende. Hjemkomne til Herberget inviterede Gesandterne de danske Adelsmænd, som ledsagede dem tilbage, til at spise sammen med dem, og ved deres eget Bord fik Sten Maltesen (Sehested), Jakob Trolle, Christian Barnekov, Sivert Grubbe¹⁾ og Anders Sinklar Sæde, medens de andre toge Plads ved et andet Bord. Samtidig gik det lystig til paa Slottet efter afholdt Raadsmøde, og efter Sigende sparede man ikke paa Vinen.

Om Eftermiddagen, da Jørgen Rosenkrands endelig var vendt hjem fra det kongelige Taffel, indfandt to af Gesandterne sig hos ham og overrakte ham en Guldkjæde med mange smigrende Ord om den Interesse, han altid havde vist for Bevarelsen af et godt Forhold mellem Danmark og det burgundiske Hus; men først efter nogen Vægning blev Gaven modtagen. Da Kongen havde sammenkaldt et Raadsmøde til den følgende Dags Morgen Kl. 7, maatte de to Gesandter tidlig afsted denne Morgen, for at de forinden kunde faa talt med et Par af Raaderne. Allerede Kl. 6 vare de hos Sten Brahe, hvem de med en lignende Tale ogsaa overrakte en Guldkjæde; her stødte Foræringen ikke paa Vanskeligheder, men Modtageren bemærkede dog, at han hidtil ikke havde vist hans katholske Majestæt nogen Tjeneste, eftersom han ikke havde haft Sæde i Raadet²⁾, men at han for Fremtiden ikke skulde undlade at

Hist. 1537—1621 II. 399. Grundtvig, Meddelelser fra Rentek. Arch. 1872. S. 165).

¹⁾ •Sybertus Trobbæ•.

²⁾ •Eo quod consilio regni ante advocatus non fuisset. Der maa

gjøre i saa Henseende, hvad han formaaede. Derfra ilede de to til Hak Ulfstand, som endnu laa til Sengs, i Færd med at sove Rusen ud¹). Efter at hans Tjenere paa egen Haand havde vækket ham, og han havde ladet de fremmede træde indenfor, afleverede de samme Tale til ham som til hans Kollegaer. Han viste sig meget aaben og meddelsom om de politiske Forhold i Europa, talte om Nederlændernes Opstand, som var langt fra at have hans Sympathi, om Begivenhederne i Sverrig, som nødte Danmark til at passe paa Grænserne, o.s.v.: han haabede, at den unge Konge maatte komme til at vandre i Faderens Fodspor, og lovede at virke paa ham til Fordel for Burgunderne, et Løfte fremkaldt ved den Kjæde, som ogsaa han fik.

Hos Gesandterne indfandt sig nu en Kancelliskriver for at bede om en tysk Oversættelse af deres Forslag, da det var Skik og Brug at forhandle de burgundiske Sager paa Tysk og at nedlægge de tyske Akter i Kancelliets Arkiv. Denne Begjæring blev opfyldt.

Kl. 9^{1/2} bleve Gesandterne hentede op paa Slottet ligesom den foregaaende Dag, og ogsaa denne Gang foretrak de at gaa til Fods trods den øsende Regn og de skidne Gader. Efter Ankomsten til Slottet førtes de til Spisesalen (Riddersalen), hvor Kongen snart indfandt sig. Han gav dem Haanden, opfordrede dem til at vaske Hænderne og lod Grev Egmont sætte sig ved hans højre Side, hvorpaa de andre toge Plads. Af danske Gjæster nævnes Christoffer Valkendorf²), Brejde Rantzau,

---

menes Regeringsraadet, ikke Rigsraadet, hvoraf Sten Brahe havde været Medlem siden 1578 (Brasch, Gamle Eiere af Bregentved S. 209). 1593 indtraadte han i Regeringsraadet (Erslev, Rigsraadets og Stændermødernes Hist. I. 3).

¹) I det ovfr. S. 661 f. omtalte Brev af 7. (17.) Novbr. hedder det, at Hak Ulfstand har ligget meget syg til Sengs siden Kongens Banket, og at det paa Grund af hans Alder er at frygte, at han næppe vil komme op igjen. Frygten gik i Opfyldelse, thi 3 Dage senere døde han; men det maa have været Festen d. 31. Oktbr. (10. Nov.), der knækkede ham, ikke den mindre den foregaaende Dag, jvfr. det følgende.

²) «Olim regni gubernatorum unus et jam, qvia in partes reginae

Arild Hvitfeldt, Kasper Paslich, Hak¹⁾ Ulfstand og Sten Brahe. Det var et kongeligt Maaltid med udmærket Vokal- og Instrumentalmusik. Dagbogen fortæller sig her i Lovprisning af den unge Konges Optræden, paa en Gang beskeden og værdig, og udmaler sig, hvad han maa blive som voxen²⁾. Da Maaltidet var til Ende, Hænderne paa ny vare vaskede og man havde rejst sig, lod Kongen sig bringe en stor forgyldt Pokal og tiltrak i Forening med Hak Ulfstand og Sten Brahe Gesandterne Kejsers Sundhed; af mindre Bægere drak man derefter Skaaler for den spanske Prins og Ærkehertug Ernst. Imidlertid talte Kongen med de to fornemste af Gesandterne, medens den tredje af dem var indviklet i en lang politisk Samtale med Raaderne. Da Aftenen nu nærmede sig, trak de fremmede sig tilbage.

Efter at de havde bragt i Erfaring, at Regeringsraaden Manderup Parsberg var kommen fra Jylland til Hovedstaden, lode de spørge hos ham, om det var ham belejligt at modtage dem; men han svarede, at han først maatte tale med Kongen. Den følgende Formiddag (11. Novbr.) sendte han dem den Besked gjennem Dr. Skomager³⁾, at han nu var rede til at aflægge dem et Besøg eller, hvis det var hensigtsmæssigere, at modtage dem hjemme hos sig. De skyndte sig da hen til ham med en Guldkjæde, som han modtog med en lignende Bemærkning som hans Kollega Sten Brahe.

12. Novbr. drog Kongen til Frederiksborg, og nu hengik der et Par Dage i Ro, medens Gesandterne ventede paa Svar. Det var i og for sig ikke meget opmuntrende for dem, naar

---

matris secesserat, officio defunctus gubernandi, thesauris tamen regiis præfectus clauderat. Man har som bekjendt sat hans Udtrædelse af Regeringsraadet 1590 i Forbindelse med Mogens Hejnesens Sag (Lund, Mog. Hejnesen S. 216). Skulde der være noget rigtigt i Dagbogens Bemærkning?

1) Textens +Gaieo- maa vel være en Trykfejl for Haeco, som den ellers har.

2) J. M. Borch fortæller derimod i sin Beretning, at Kongen var meget ordknap overfor Grev Egmont.

3) Dr. jur. Jørgen Skomager, Sekretær i det tyske Kancelli.

det netop nu fortaltes dem, hvilke store Anstrængelser det hollandske Gesandtskab, som nogle Maaneder tidligere havde været i Danmark¹⁾, havde gjort for at vinde den danske Regering for sig, hvorledes det havde foræret Kongen Heste og et kostbart Sølvpanser og havde uddelt over 50 store Guldmedaljer, og hvorledes disse Gaver vare blevne vel optagne. Endelig 15. Novbr. om Morgenen indfandt de tre Regeringsraader Jørgen Rosenkrands, Manderup Parsberg og Sten Brahe samt Kasper Paslich sig hos Gesandterne og overbragte dem Svaret paa deres Anbringende. De vare ikke tilfredse med det i den Form, hvori det var skrevet, men gjorde forgjæves Forsøg paa at faa den ændret. Om Aftenen samledes hos dem for sidste Gang Kasper Paslich, Christian Barnekov, Dr. Krag²⁾ og Anders Sinklar. Ved denne Lejlighed bemærker Dagbogen, at der tydelig nok var stor Mistænkksomhed og Uenighed mellem de Danske indbyrdes, og at alle syntes at tænke meget paa egen Fordel og at misunde hverandre, hvorfor ogsaa Gesandterne saa at sige maatte berøve sig alt for at uddele Penge og Smykker til Kongens Hoffolk.

Ved Siden af denne temmelig nærgaaende Beskyldning tager det sig underligt ud, at Dagbogen ikke med et Ord berører, hvad der dog er sikkert nok, at de tre Gesandter inden deres Afrejse modtog fra dansk Side de sædvanlige Æresgaver³⁾. Saafremt man vil søge en mild Forklaring til denne Fortielse i den ellers saa omstændelige Beretning, maa man vel deri se et Tegn paa, at den ikke er forfattet af Niekerke, men af hans Sekretær; at man ikke har omtalt Gaverne for denne, bliver dog i alle Tilfælde en Besynderlighed, og Niekerke har desuden ved at sætte sit Navn under Beretningen overtaget Ansvar for den.

¹⁾ Niels Kaas døde, medens dette Gesandtskab var her. Da hans Død indtraf 29. Juni 1594, er dermed Tiden for dets Tilstedeværelse given.

²⁾ Den bekendte Historiker Niels Krag.

³⁾ Omtales i J. M. Borchts Brev og stadfæstes af Rentemestrenes Regnskab (under 28. Jan. 1595).

Der var nu ingen Grund for Gesandterne til at tøve længere. 16. Novbr. forlode de Kjøbenhavn og drog samme Vej tilbage, som de vare komne. En Modvind, som holdt dem 4 Dage tilbage i Korsør, bevirkede, at de gik glip af et Gjæstebud, som Brejde Rantzau havde villet give for dem i Odense, hvorhen han af den Grund var rejst¹⁾, efter hvad der sagdes; da de imidlertid udebleve længere end beregnet, maatte han i Forretninger tage bort inden deres Ankomst. Efter 25. Novbr. at have indskibet sig i Middelfart og under Overfarten at have set Marsvinene tumle sig i Vandet kom de til Kolding, hvor Lensmanden²⁾ tog vel imod dem. Under Samtalen ved Bordet røbede han en lidet venlig Stemning overfor Hollænderne, og han gav en alt andet end tiltalende Skildring af Jylland: ingen ordentlige Havne var der, da alt var opfyldt med Sandbanker, som ikke tillode noget Skib at komme ind, hvad der imidlertid medførte det gode, at Frygten herfor holdt alle Sørøvere borte: nærmede man sig Land med en Paalandsvind, var det ude med en, og Beboerne paa Kysten laa derfor paa Lur for at dræbe de skibbrudne og røve Godset³⁾. Som man ser, har Beskrivelsen gjældt Vestkysten.

Paa Haderslevhus fik Gesandterne en festlig Modtagelse af Gert Rantzau. Efter Bordet blev der danset „paa holstensk Vis“ indtil Midnat under Deltagelse af Husfruen og 6 adelige Jomfruer. Ogsaa i Slesvig nød Gesandterne stor Gjæstfrihed, og da de 2. Decbr. nærmede sig Segeberg, kom der en indtrængende Indbydelse til dem fra Henrik Rantzau, at de endelig maatte være hans Gjæster om Aftenen og blive der Natten

¹⁾ Han var Lensmand paa Langeland.

²⁾ Kasper Markdanner.

³⁾ *•Ideoque Jutlandiam et promontorium Cimbricæ Gersonesus, cui nomen est Schaegen, dum oculis emitiri possit fugere. Nam si in ejus conspectum vel semi aquilone euro et zephiro se committerent, actum esse de eorum salute. Quod experti rustici fines illius maris accolentes latero clam, vigilareque ut naufragos excipiant, trucidant merces et ejecta furentur et auferant intendere solent.* Stedet er aldeles nøjagtigt efter Udgaven — ogsaa som en Prøve paa denne.

over. For ikke at støde den forekommende Mand sagde de ja til Budet, og næppe en halv Time senere mødte de ham selv, ledsaget af Sønnen Gert, der fra Haderslev var ilet efter dem, og 20 beredne Svende med et Par Vogne. Paa Slottet udspandt sig en politisk Samtale, hvori Statholderen paa ny tilbød sin Tjeneste i Retning af at paavirke den danske Regering til Fordel for Spanien og paa ny vendte tilbage til sit Forhold til Antwerpen, idet han lod falde Trusler om den Skade, han kunde tilføje Byens Handel. Gesandterne lovede at gjøre, hvad de formaaede, for at afhjælpe hans Klager. Under Maaltidet indfandt hans Svigersøn Bendix Ahlefeldt sig, hvem han havde sendt Bud efter, for at han skulde hilse paa de fremmede, skjønt han opholdt sig 8 Mile derfra. Den følgende Formiddag ledsagede Værten selv til Vogns med 15 Ryttere sine Gjæster et godt Stykke paa Vejen, og fra Segeberg Slot salutedes der ligesom den foregaaende Dag ved deres Ankomst. Da de kom til Lybek, sendte de en af Henrik Rantzaus Tjenere hjem, som havde fulgt med dem lige fra Hamborg til Kjøbenhavn og tilbage igjen for at være dem behjælpelig paa Rejsen.

Resten af Dagbogen vedkommer os ikke her. 6. Jan. 1595 droge Gesandterne ind i Brüssel.

2.

Bidrag til Gosmer Sogns Fortidshistorie.

Af Thiset.

Hads Herred hører til Østjyllands frodigste og smukkeste Egne; hist og her kan man vel træffe en lyngbevoxet Skrænt, men den synes kun henkastet som en nødvendig Paamindelse om, til hvilken Landsdeel Herredet hører, og forsvinder næsten ganske i de omgivende frugtbare Marker, herlige Skove og store Moser. Fra Bakkerne haves overalt Udsigt til Kattegat og Horsens Fjord, der begrændse Herredet mod Øst og Syd, og denne Udsigt er navnlig særdeles smuk fra de høitliggende Strækninger ved Odder og fra Bakkerne ved Horsens Fjord. Paa Grund af sin gunstige Beliggenhed og sine forholdsvis gode Jorder var denne Egn alt velbefolket i Oldtiden, hvorom